

Handverkslaget – Foreningen for Tradisjonshandverk
c/o Tore Granmo
Olav Trygvasonsgate 63B
2319 Hamar

Til:
Riksantikvaren

Hamar, 13. juni 2024

Høringssvar til Riksantikvarens forslag til rammeverk for Riksantikvarens håndverksstrategi

Handverkslaget - forening for tradisjonshandverk vil gjerne få påpeke at høringsutkastet som ble sendt ut 2. mai bærer litt preg av hastverksarbeid. Spesielt side 5 med overskriften «Oversikt over satsninger og mål» har et innhold som ikke overensstemmer med overskriften. Det som er opplistet er ikke en oversikt over de satsninger og mål som det skal arbeides med i fremtiden (altså oversikt over den fremtidige strategien), men et forsøk på å liste opp tidligere arbeid.

Det som er listet opp på side 5 er et forskjønnert bilde av virkeligheten, og ikke overensstemmende med den virkelighet vi i Handverkslaget opplever hver dag.

Det er uheldig at det ikke fremgår tydelig hva som er strategi, og hva som er oppsummering av tidligere arbeid. Siden bør tas helt ut av strategiplanen, alternativt skrives helt om eller kalles noe annet (f.eks. en overskrift som: «Følgende har vi arbeidet med de siste X antall år. Noen forbedringer har vi oppnådd, men mye arbeid gjenstår fremdeles»).

Anbudsprosesser/offentlige anskaffelser:

Med henvisning til anskaffelsesloven ber Handverkslaget om at det utarbeides enklere digitale anskaffelses-verktøy og systemer for pre- og godkjenning av tradisjonshåndverkere. Sentrale godkjenninger er mulig å oppnå for alle håndverkere og kan/vil, sammen med enklere digitale verktøy, lette anbudsprosessene og tilgjengeliggjøre flere tradisjonshåndverkere for objekteiere.

Situasjonen i dag er at anbudsprosesser er for tidkrevende og omstendelige slik at mange tradisjonshåndverkere velger å ikke sende inn anbud.

Objektseiere mister dermed tilgangen til de kompetente håndverkerne de trenger.

Bestillerkompetanse

Kap 7, Strategisk satsing 2, side 16, 2. kolonne, 1. avsnitt:

Vi siterer:

«Relevant håndverk -kompetanse bør være gjeldende i planlegging og prosjektering i større prosjekter hvor håndverkere med ulik ekspertise er underleverandører. For eksempel kan entrepriserformer som gjør at utførende håndverker blir sittende med ansvar som prosjekterende om de kommer med faglig innspill, innebære at håndverker ikke ønsker å bidra i planleggingsfasen»

Side 9 – Avgrensning, 1. kolonne, 3. avsnitt:

Vi siterer:

«Riksantikvaren er klar over at det er et behov for kompetanse innenfor flere områder enn håndverk for å sikre god ivaretagelse av kulturmiljø. Dette gjelder rådgivende ingeniører, konsulenter, arkitekter m.fl. Dette ligger utenfor strategiens rammer.»

Riksantikvaren har ansvar for at kulturhistorisk viktige objekter blir bevart for ettertiden. Handverkslaget mener at det å sørge for at god bestillerkompetanse er til stede, og lett tilgjengelig, faller inn under dette ansvarsområdet. Rådgivning ved bestillinger/ assistanse i planleggingsfasen burde være noe Riksantikvaren kunne tilby: Riksantikvaren innehar kompetanse om de ulike fag/håndverk som berøres av et prosjekt, og kan derved informere den bestillende part om hvilke typer håndverkere som må engasjeres/bestilles til prosjektet, men uten å fordyre prosjektet. Rett plan fra planleggingsstart gir best prosjekthåndtering.

Status quo:

På generell basis vil vi si at status-beskrivelsene av situasjonen for utøvende tradisjons-håndverkere er pyntet på og for «rosenrød».

Realiteten:

- Store restaureringsbehov, og samtidig:
- Dramatisk mangel på håndverkere med kompetanse innen tradisjonelt håndverk, - ikke bare innen tømrere, men murere, gjørtlere, sturmakere etc.
 - Den reelle etterspørselen er ikke stor nok til å gi inntjening for mange små fag f eks sturmaker, selv om restaurerings behovet er stort nok. Det bestilles ikke reparasjoner.

- Utdanningsmulighetene er ikke mange nok , og/eller ikke rettet mot bygningsvern , restaurering og vedlikehold av verneverdige bygg, fartøyer og installasjoner. Særlig VGS beskrives positivt mtp bygningsvern, noe som stemmer dårlig med hva våre medlemmer erfarer som den faktiske situasjonen.

Løsning : (1) Riksantikvaren må justere status quo -beskrivelsen slik at den bedre beskriver den virkelige situasjonen , (2) påvirke utdanningssektoren til å utvide antall utdanningsplasser og -linjer, og (3) lage kampanjer for å tiltrekke unge mot tradisjonshandverk.

- a) Utdanningsmuligheter og mulighet for sikker inntekt etter utdanning (jfr Kirkeløftet) er for dårlig kommunisert inn mot ungdomsskoler og videregående skoler.

Løsning: Riksantikvaren , utdanningsbransjen mfl må tungt påvirke både ungdomsskoletrinnet og VGS. «Velg tradisjonsrettet utdanning. Få sikker jobb i fremtiden»

- b) VGS fremstilles på en positiv måte i forhold til bygningsvern, noe som stemmer lite med hvordan flere av våre medlemmer opplever dagens virkelighet.

Løsning: realitetsjustere status quo -beskrivelsen . Den virkelige situasjonen er mye mer dramatisk enn hva RA's utkast gir inntrykk av.

Side 12, 2. kolonne, punkt 2 MÅLSETTINGER

Vi siterer:

«1. Det er etablert et systematisk samarbeid mellom kulturmiljøforvaltningen, kulturarvsektoren, utdanningssektoren og byggenæringen .

Ansvar for å opprette og dimensjonere utdanningstilbud er fordelt på Kunnskapsdepartementet, flere direktorat, fylkeskommunene og byggenæringen. »

Formuleringen er uheldig: Byggenæringen har intet ansvar for å opprette utdanningstilbud. Ansvar for å opprette utdanningstilbud ligger i sin helhet innen utdanningssektoren. Byggenæringen kan – i beste fall – komme med forslag og ønsker om utdanningsretninger det skal opprettes nye utdanningsveier for. Å skyve ansvaret for opprettelsen av utdanningstilbud over på byggenæringen (eller en hvilken som helst annen bransje/ næring)

er å undergrave det offentlige utdanningstilbudet vi har. Noe slikt bør ikke inngå i Riksantikvarens sin strategi.

Opplæring/forskning:

I de tilfeller der det eksisterer øremerkede midler for opplæring/utdanning/forskning, bør Riksantikvaren prioritere at det opprettes prosjekter som benytter slike midler til opplæring av håndverkere innenfor restaurering og bevaring av tradisjonelle håndverksteknikker.

Bevaring av alle typer håndverk:

Riksantikvarens ansvar for helhetlig bevaring av bygninger, anlegg og fartøy omfatter mer enn bare det ytre skallet av bygningen, fartøyet eller anlegget. Derfor er det også i Riksantikvarens interesse at det utdannes tradisjonshåndverkere i de fleste fag; sturmaker, gjørtler, seilmaker, møbeltapetserer, gyldenlær, veving, grovsmed, salmaker osv. Riksantikvarens håndverksstrategi bør tydelig vise at Riksantikvaren vil arbeide for bevaring av alle typer håndverk, både gjennom påvirkning av utdanningssektoren og gjennom incentiver som leder til bevaring av kunnskap om og erfaring og dyktig utøvelse i ulike former for tradisjonelt håndverk.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill, og ser frem mot ferdigstillelsen av nytt rammeverk for Riksantikvarens håndverksstrategi.

Hamar, 13. juni 2024

For Handverkslaget, forening for tradisjonshåndverk

Tore Granmo, leder